

i el verb *ġamm* «to cover», com també *ġammâm* «clouds, Wolken» (amb l'adverbial *ġumma^{tan}* «in the dark», «suffering --») (Penrice), així mateix en *L'Home i la Bèstia* (Basra, S. X) *ġamm* «bekümmern», *'inġamm* «betrübt sein», *ġumma^t* «Verwirrung, Finsternis» (Dieterici); justament altres fonts clàssiques portan *ġumâm* «mal de gorge», «rhumè» i *maġmûm* «atteint d'un mal de gorge».

Tan oriental era això que des de l'àrab va passar al persa, on *ġam* s'incorporà a la llengua clàssica com a «chagrin, tristesse, affliction» (Salemann-Zukovski, *Persische Gramm.*, pp. 6 i *111); però el ġ, fonema estranger a l'irani si bé acollit amplemunt pel persa, prova que en aquesta llengua és un dels nombrosos manlleus que el persa clàssic féu a la llengua de l'Islam. L'aplicació de l'arrel a una malaltia de plantes i bèsties potser ve precisament de la idea d'«entristir»: recordem la *tristea de la taronja*, aquest *gam*, tènue però quasi invencible, que durant tants anys ha desvalorat grans tarongerats valencians; i qui sap si en aquesta denominació valenciana ja tenim una metàfora d'origen oriental, amb antecedents moriscos. Però si el mot àrabic demostrà aquesta força d'expansió cap a l'Iran, bé pogué tenir-la també per Occident.

L'arrel aràbiga té encara un altre avantatge, d'explicar-nos que hi hagi *gom-* al costat de *gam-* en aquesta família romànica. Sense torbar-me gaire a detallar aquesta variant romànica (copiosament documentada per Wartburg, en la seva divisió 1, 2), esmento el llgd. or. *goïme* «goître» (que Sauvages dona com a variant de *gamadûro*), delfinès i alpí *goumo*, *-me*, «ulcération de la gorge», Peirigort *goumet* «goître» i *goumat* «cachectique», mots que des d'ací s'han propagat fins al Poitou i la Vendée. Doncs bé, ja hem vist que, per les normals apofonies de l'àrab, hi ha *ġumma* ja en l'àrab arcaic i clàssic, i *ġumma* és una «maladie de poitrine» segons el general Daumàs (1869) a Algèria o en el Sàhara algerià (Dozy).

Heus aquí un reforç de la idea. L'entrada d'aquesta variant a Occitània la tenim documentada ja en el segle XII i per una font que confirma brillantment la nostra sospita de la provenença universitària i medical del nostre arabisme: *golmon* 'goll' («gozzo») figura en la Cirurgia de Raimon d'Avinhò, tant en l'original baixllatí com en la traducció occitana, feta en el Gard entre 1170 i 1209, vers 883; i el text llatí tracta alhora de *gulmone curabili* i de *gulmone incurabili* (Cianciolo, *ARom.* xxv, 78): és clar que és el mateix que el perigordí, poitevin i nantais *goumon* «tumeur molle», «tumeur de cachexie», «maladie de la chèvre»: només que en aquella forma amb *l* afegida (cf. també cat. i prov. *galamó*) ha actuat la coincident influència de *GULA*, del nostre *goll* i del b. ll. medical *pulmone* 'pulmó'.²

DERIV.: *Gam* [1893, Saisset] i veg. supra. *Gamadura*, supra. *Gamarós*. *Gamadui* (DAG.). *Gamena* mot rústic mallorquí, *fer la ~* 'fer la guitzia' a Manacor: «pocs mal-de-caps ens donen tots quants ens puguen investir per fer-mos la guitzia --- per fer-mos la *game-na*, han de pendre un altre carrerany, sino volen per-

dre el temps», AMAlcover (BDLC XIII, 1923, p. 2): com que en àrab d'Espanya la *-m* es pronunciava vulgarment com *-n* (*EntreDL* III, 104, *almuqattèn* < *muqaddâm*), deu venir de l'àr. *ġammâm* 'boires', 'noses', que hem documentat més amunt (l'explicació que pretén donar-ne *AlcM* no explica res).

¹ Mot independent també *ġamoné* intr. «se piquer, commencer à se tacher (l'intérieur d'une pomme)» en el Luxemburg belga, com es veu per la *w-* inicial de la forma *waumoné* de l'*Aucassin* (avui Marne, Ardennes, Meuse), Roques (*Rom.* LV, 139).—² Em limito a la indicació sumària d'una sospita que afectada només a un possible derivat o encreuament de *gam*, que ja no toca al català. Un *gamait*, *gamach*, 'contusió, ferida, cop que deixa baldat' està documentat, documentada en el Comenge i el Bearn des pren la forma *gamet*, com s'ha d'esperar fonèticament documentada en el Comenge i el Bearn des de l'Edat Mitjana: l'any 1203 en la *Grande Charte de Saint Gaudens*, i en els Fors de Bearn, on *Mazure* i *Hatoulet* (article 162, n. 1, p. 62) el tradueixen «coup qui assomme ou estropie»; i a la Carta de Sant Gaudens es llegeix «si lunhs hom de Sent Gaudens armas portava e venia en baralha, si *gamet* o colp non fer, no n'es tengut del senhor» (trad. per Moudon, pp. 18 i 100) «s'il ne contusionne ni ne frappe avec ses armes, il ne relève pas du seigneur». Ja sé que, junt amb l'a-it. ant. *gamaito*, it. ant. *camato*, it. *scamatare* «colpire», hom ha volgut explicar tot això per un grec hipotètic *KAMAKTON derivat del gr. *κάμαξ* 'bastó, puntal' (AGI VIII, 355; REW, 4667). Però aquest grec prefabricat, que s'apareix misteriosament en els Pirineus occidentals en el S. XII, ha de ser acollit amb sana i completa incredulitat. Cal preguntar-se si no tenim aquí un altre representant del nostre *gamar* potser encreuat amb el participi germànic GAMAHT=ll. *confectus*, o més aviat amb el pre-romà occità *gavait*, *-ach* (GAUACTO-) 'papada, goll'. En torno a parlar a *GAMÓ*, vegeu.

GAMARRA, mot comú amb el cast. i port. *gamarra* i l'it. *camarra* id., i probablement pres d'aquest, que està en relació amb el ll. *CAMUS* 'cabeçada per fermar els animals' (d'on el cat. pirinenc *gams* id.); potser derivat o més aviat degut a un encreuament amb *amarra*. □ 1.ª doc.: *camarra*, 1905, Bulbena; g., 1935.

Solament figura com a mot usat a Barcelona (Ama-des, *BDC* xxii, 145); segons Griera (*Tres.*) en el Berguedà; i segons *AlcM*, mall. i men. *Gams* consta com a «ramals de les cavalleries» a la Vall Ferrera, l'Alt Flamicell i la Vall d'Aran (*BDC* xxiii, 292; *BDC* xxii, 146; Violant, *Enforn.*, *BCEC* xlvi, 16) i com a 'sogues per fermar càrrega a les bèsties', a la Conca de Tremp i Vall de Barravés (Krüger, *BDC* xxiii, 110, 160). L'it. *camarra* es troba des de 1550 (o 1590), el cast. *gamarra* des de 1732, per a l'etimologia d'aquests mots veg. *DCEC* (s. v.), on assenyalo l'evident relació amb el ll. *CAMUS* 'cabeçada dels animals', 'canaula de ferro per als esclaus' (l'etimologia que suggeria jo per